

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Sefer Masa'ot R. Binyamin mi-Ṭudelo

ne'erakh ye-nisdar 'a.p. 3 k.y. 'atiḳe yomin ye-nuṣḥa'ot she'ar sefarim
shonim 'im he'arot ye-he'arot u-mavo

Hebräischer Text

Binyamin ben Yonah <mi-Ṭudelah>

ולידוטמ, הנוי ןב ןימינב

Frankfurt a.M., 1904

תופסוחה ביטב

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9713

צד		צד		צד
6	" שמואל בן בלם	16	" שלמה חלפתא	15
7	" שמואל	2	" שלמה ב"ר אנרהם	"
10	" שמואל	4	" שלמה הכהן	21
14	" שמואל	5	" שלמה	23
15	" שמואל	7	" שלמה	26
17	" שמואל הרב	12	" שלמה כהן	76
46	" שמואל	14	" שלמה	44
55	" שמואל בן עלי	16	" שלמה	46
26	" שמחה	17	" שלמה	56
6	" שמעון בר אבטוליו	"	" שלמה	12
22	" שמעיה	21	" שלמה המצרי	44
23	" שמריה	26	" שלמה	"
44	" שר שלום אב בי"ד	44	" שלמה	46
76	" שר שלום הרב	47	" שלמה	13
2	" ששת	66	" שלמון הנשיא	10
44	" שת	3	" שמואל הרב	13
12	" המון	4	" שמואל הזקן	2

בטיב ההוספות

אשר הוספתי לספר מסעות ר' בנימין

הב"י המחזיק את "אלה סימני" הנהו העתקה מניף הב"י המונה בפאריז ונסמן בנומ' 313 (בשני חצאי עיגול: 312). ההעקה הזאת כחובה ככתב אשורי מעבר אחד מחוקת ג' דפים בתמונת קווארט גדול בראשה נמצא כתוב בזה"ל: ותכל כל עבודה סדר מועד וברכות וחולין וה' ס"ה וה' מוזה וה' תפילין וה' ציצית וה' טומאה ביד יהודה יע"ה ביר' בנימין העניל בשנת חמשת אלפים ושבע לבריאת עולם שהיא שנת

ר'
2
12
3
2
14
17
"
22
"
14
"
11
3
16

שנת אלף וקע"ט לחורבן הבית הקדוש שיכנה במהרה בימינו וכתבתי
אותו לר' שלמה ביר' אליה הקב"ה יזכהו להגות בו זרעו וזרעו זרעו עד
סוף כל הדורות אמן אמן אמן סלה ועד. ע"כ. אחריו בא מכתבו
של ר' ¹) יעקב הנשלח מרביני יחיאל מפריש [חי בתחלת אלף הששי]
לקבץ נדבות בעד ישיבתו הגדולה בגלילי ארץ ישראל.

את הכ"י הזה מסר בידי רעי במלאכתי זאת ה"ה הרב החכם
מו"ה מרדכי הכהן ארלער נ"י מלונדון.

הכ"י הכ' מונח בקאזאנאטענוע ברומא בקובץ אחר עם המסעות
של ר' בנימין מגוף הכ"י הזה עשה החכם הגדול מו"ה אברהם ד"ר
בערלינער נ"י העתקה לעצמו ובראותו כי אני מו"ל את ספרו של ר'
בנימין נהג החכם נ"י טוב עין עמדי ומסר בידי גם את ההעתקה שלו כרי
לספחה לספרי הנ"ל. על החסד אשר עשה עמדי החכם נ"י הנני נוהן
לו תודתי ויבורך ממעון הברכה.

והנה ההעתקה הזאת כתובה משני עברים מזה ומזה וכתב
הנהוג אצלנו האשכנזים מחוקת ח' דפים וחצי בתמינת קווארט קטן.
אלה הכ"י כבר ראו שניהם אור בראשונה ע"י החכם הגדול
מוהר"ר אליקים ²) כרמולי ז"ל ועליו רמותי בכתבי בהעירותי נ"כ,
רצה לומר: ניסח ³) כרמולי. בפתח הספר "אלה המסעות" חשב
החכם אחד לאחד בהערותיו את כל הספרים אשר שאבו מכ"י זה
ועוד מוסיף והולך בזה"ל: עוד ראיתי עם לבבי כי הספר הזה היה
פתוח לפני ר' אישהורי ב"ר משה הפרחי, יען שבעל מחבר מזכיר
הרמב"ם ולא מזכיר הרמב"ן וכו' ויתכן שגם אותו ר' יעקב שליח
נאמן מהרב יחיאל מפאריש ראה דברי הספר אשר נוכח פניך
עכ"ל. ושפתיו ברור מללו אך שכח להעיר כי המחבר שאב הרכה
מספר מסעות ר' בנימין כאשר יראה הקרא בהשוותו את שניהם זה
מול זה וכאשר העירותי במקומות שונים.

בפעם

¹) עיין איוראצלטישע מאנאטשצריפט להחכם הילדעסהיימער נ"י לשנת
1902 צר 31 ועוד שם לשנת 1903 צר 38. אך שר' יעקב שליח נאמן היה
המיסר של עדת אשכנזים בירושלם לא מצאתי בשום מקום.

²) נסמן שם שם צר 38 הצרה 6.

³) סוף הספר חסר בנוסח זה ונמצא על נכון בכ"י שלפנינו. ועיין עוד
במאגאצין לשנת 1874 נומ' 9 מ"ש החכם הגדול מהור"ר אברהם ד"ר בערלינער
נ"י אודות כ"י זה.

בפעם שניה יצאו הספרים האלה לאור ע"י מר לונץ נ"י בירושלם בשנת תרמ"ה לפ"ק אך כראשונה כמו בשניה בלתי הערות ובלתי מראה מקומות אף שיש בהן די חימר להעיר עליו את לב הקורא ע"כ שמתו עין עיוני עליהם כיד ה' הטובה עלי וצרפתים בכיר הבוחן עד המקום שירי מנעת והיה אם מלאכתי זאת תמצא חן בעיני הקוראים אקרב אי"ה גם למלאכת ספר סביב העולם לר' פתחיה ז"ל כי אלה הספרים כולם משולבים זה בזה אחד באחד יודבקו וריוח לא יבא ביניהם.

השמטות ותוספת באורים למסעות ר' בנימין.

החכם הגדול מו"ה בנימין זאב באכער נ"י כת' במכתבו אלי מן 27 יולי העבר וז"ל בתוך יתר דבריו: אך בזה אינני מסכים לדברך [היינו מ"ש במבואי האשכנזי] כי לא ספר ר' בנימין כי אם מה שראו עיניו כי לפי דעתי העיר הרבה על פי שמיעה ולא על פי ראייה. . . ומוזה נוכל להבין המספרים הגדולים המתמיהים בהוכיר ר' בנימין מספר היהודים במקומות הרחוקים ממסעיו כי לא ממה שראה בעיניו שאב אותם כי אם ממה שהגוימו המספרו' לו מה שלא ראה. וצר לי שלא ראית את מאטרי אשר כתבתי בספר יאויש ענציקלאפעדיע על ר' בנימין וכו' ע"כ. והנה האמת את החכם נ"י שלא בכל המקומות אשר יספר לנו מהם ר"ב היה הוא בתוכם, כאשר העירותי גם אני. אבל כמה שנוגע להמספרים ראיתי כאגרת ר' שרירא גאון הוצאת גאלדבערג צד 38 שכ' וז"ל: והיה בפירושו שאביר באוהה שעה תשעים¹) אלף איש מישראל ע"כ הרי גם זה מספר גדול ואין בדינו להטיל בו ספק. עיין לקמן הערה 365.

לצד 8. בהערותיו של החכם בובער נ"י למדרש שמואל פי"ד

איה

¹ זה כמו: כשש מאות אלף רגלי „הגברים“ לכד מטף [שמות י"ב, ל"ו] ובמדבר ב', ל"ב: כל פקודי המחנות לצבאותם שש מאות אלף ושלושת אלפים וחמש מאות וחמשים, היינו משפחות משפחות. וכן תרגמתי המספרים של ר' בנימין בלשון משפחה משפחה. זע"ין דאם ערציעהוננסוועזען דער יודען אין איטאליען להרב חכם הגדול גירעסאן נ"י כצד נ"ו והלאה ובהערותיו ד. זה' ועוד לקמן הערה 225.

אות י"ז ראיתי שדכר זה לקיח מן המדרש שם וחסר הציון ועתה עוררני
החכם בן יהורה על אודות תרגום השבעים והיואולגאטא המובא בספר
השנתי להח' ברילל ז"ל ח"ו צד 119.

לצר 9 (במבואי) עיין בהערות המו"ל לאגרת רב שרירא צד 58
שכ' : ואני הראיתי במקומות אחרים שהיתה עיר כא"י ושמה "דרום"
והיא עיר "לור" או סמוכה אליה וכו'.

עוד שם. כמ"ש בדבר רמה מצאתי ראה לרברי מן האגדה.
כי הנה ז"ל הב"ר פ' פ"ב :²) מה ראה אבינו יעקב לקבור את רחל
בדרך אפרת ? אלא צפה יעקב אבינו שהגלויות עהירות לעבור שם
לפי קברה שם... הה"ד קוד ברמה נשמע ע"כ. הנה הדרך
מירושלם לכבל היא לצד צפון ולא לצד דרום. וכן כשבא נבוכדנצר
בא דרך ארץ חמת כמבואר בירמיה' ל"ט, ה', וכן כשהולך נבוכדנצר
את הגלויות הוליכן מירושלם אותה הדרך בעצמה מצתה ע"כ שרמה
היה לצפון ירושלם כי לולא כן איך עברו "דרך שם" ? או תאמר
שנבוכדנצר הוליכן מקורם לתחום ביה לחם למען יתפללו שם על
קבר אמם. ?

אמנם לעומת זה יוצא מפירוש מן התוספתא מיטה פרק
י"א ומב"ר שם פרשה פ"ב וממדרש שמואל במקומו כי קבורת רחל
היא בתחומו של יהודה ע"כ אין אתנו יודע מה נגדס ז"ל על זה ועל
כיו"כ נאמר הנח להם לישראל אם אינם נביאים בני נביאים הם.
לקמן 24 : כגשרים, עיין עירובין פ"ה מ"א "גשרים"
ובתוסיו"ט שם.

לצר 38 מדבר העמים עי' רד"ק להושע ב', י"ד וזה שלא
כרברי ר"ב.

לצר 34 : השיטים עיין רד"ק ליואל ח', י' שכ' בשם רס"ג
נחל השיטים היא הירדן.

לצר 37 : מאחד עשרה אבנים עיין לקח טוב לפ' וישלח
שכ' י"א אבני' וצב על קברה.

לצר 46 גוב עי' עירובין ע"מ ע"א וברש"י שם.

לצר

²) נמצא קצת בסגנון אחר גם בפס"ר דף י' ע"ב וכאגדות בראשית
הוצאת החכם הגדול מו"ה שלמה בוכער נ"פ ג"ב. ובמקום אחר יבואר אי"ה
שכולם שאבו מהילמרנו.

לצד 47 : הרי אררט, יונתן לבראשית ח', ו' יתרגם „אררט”
על שוורי דקדרון שום שוורא חד קרדניא ושום שוורא חד ארמיניא
[עי' לקמן צד 28]. ורס"ג : גבאל קדרא. ובפי' לעורא ו', י"א :
היה הגמון בקרדוניא בארץ אררט טקום וכו'.

לצד 58 שורה ג' עיין רדק יחזקאל ל"ח, ח' : אמרו כי
מימי אלכסנדרוס וכו'.

לצד 60 : ר"פ. בהערה נמשכתי אחר דעת קצה מחכמי
עמנו אבל לא כן הוא עיין לקמן אלה סימני הערה 20 ועוד צד 162
הערה 43.

לצד 64 עיין סרהר"ר ערך ב"א המ"ח מה שהביא בשם
גא"י אבל טעה בזה ועוד נתחלף לו סין בסני עיין שווארץ צד 38.
לצד 93 שמה ו' עיין אבן עזרא לבראשית ד', י"א.

שם : וגלכונים, בתרגומי נמשכתי אחר אשר והוא הוציא
את פירושו ממסכת מנחות דף ע' ע"א וע"ב : כוסמין גולבא.
ועיין יחזקאל ד', ט' ובתרגום שם וכמסכ' מ"ק י"ג ע"ב ובערוך
ערך כונת.

להערה 700 עיין רד"ק סוף עובדיה שב' : אלמנייה ואשקלוניא
שקורין ארץ אשכנז. ועיין תולדות ר' שמואל הנניד להח' הרכבי
במאסף הגדול לשנת תרס"ב צד 37. וברד"ק לא משמע כן